

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobce: **H. N.,** zastoupeného Ladislavem Ejemem, advokátem se sídlem Česká Lípa, Eliášova 998, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra,** se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobce ze dne 29. 7. 2004 a o kasační stížnosti žalovaného ze dne 23. 7. 2004, obě proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočky v Liberci č. j. 59 Az 480/2003 - 32 ze dne 8. 7. 2004,

takto:

I. Kasační stížnost žalobce ze dne 29. 7. 2004 **se zamítá.**

II. Kasační stížnost žalovaného ze dne 23. 7. 2004 **se zamítá.**

III. Žádný z účastníků řízení **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalovaný svým rozhodnutím č. j. OAM-927/VL-07-BE01-2002 ze dne 22. 10. 2003 rozhodl tak, že žalobci se neuděluje azyl podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (azylový zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „azylový zákon"), a že se na něj nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 azylového zákona.

Kasačními stížnostmi napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočky v Liberci bylo rozhodnuto o žalobě žalobce tak, že uvedené správní rozhodnutí žalovaného se zrušuje v části výroku, kterým bylo rozhodnuto, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování podle § 91 azylového zákona a v tomto rozsahu se věc vrací

žalovanému. Ve zbývající části soud žalobu zamítl. Soud zjistil, že si žalovaný opatřil všechny potřebné podklady pro rozhodnutí ve věci, neshledal pochybení v hodnocení provedených důkazů ani při použití správního uvážení. Soud se shodl se žalovaným, že důvody, jež žalobce ve správním řízení vypověděl, nebyly důvodem pro udělení azylu podle § 12 azylového zákona. Žalobce byl vystaven především ekonomickým problémům, aniž by bylo zjištěno, že tyto jeho potíže byly způsobeny státem původu tak, jak to má na mysli § 12, resp. § 91 azylového zákona. Soud rovněž upozornil na celou řadu rozporů ve výpovědích žalobce v průběhu správního řízení, které jsou podle jeho názoru dokladem toho, že některé z potíží, o nichž ve správním řízení vypověděl, nebyly natolik závažné. Pokud jde o útisk ze strany soukromých osob, jímž byla vystavena žalobcova manželka, poukázal soud na to, že podklady pro rozhodnutí nesvědčí o tom, že by arménské státní orgány byly nečinné; tvrzení žalobce v tomto směru soud označil za spekulativní. Celkově tedy soud dospěl k závěru, že důvod pro udělení azylu podle § 12 azylového zákona v případě žalobce dán nebyl. Naproti tomu rozhodnutí o neexistenci překážek vycestování ve smyslu § 91 azylového zákona soud označil za předčasné. Žalovaný pochybil, když se ve svém rozhodnutí omezil pouze na citaci právní normy, aniž by rozebral konkrétní okolnosti, o které se ve svých závěrech opíral. Tím je daná část výroku správního rozhodnutí nepřezkoumatelná a trpí vadami spočívajícími v nedostatku důvodů rozhodnutí. Soud přitom uvedl, že v jednom z podkladů pro rozhodnutí je konstatováno, že podmínky v kárných oddílech armády jsou tvrdé, resp. horší než ve věznicích. Podle soudu tedy bylo třeba zkoumat, zda s ohledem na ostatní důkazy není splněna podmínka „nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestu“ ve smyslu § 91 odst. 1 písm. a) azylového zákona. Soud rovněž dal žalovanému pokyn, v jakém směru bude třeba doplnit dokazování s tím, že teprve na podkladě takto zjištěného skutkového stavu věci bude možno rozhodnout o existenci překážek vycestování ve smyslu § 91 cit. zákona. S ohledem na tyto důvody krajský soud rozhodl s odkazem na § 78 odst. 1, 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“) tak, jak je shora uvedeno.

Žalobce svou kasační stížností napadá rozsudek krajského soudu v rozsahu, v němž jeho výrok „v ostatním žalobu zamítá“, a to z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Podle žalobce se správní rozhodnutí opírá o nedostatečné důkazy, z nichž některé nebyly aktuální. Konkrétně vytýká žalovanému, že u příslušných arménských orgánů nezjišťoval, zda žalobce byl v době rozhodování trestně stíhán a že zprávy o situaci v jeho zemi původu nebyly aktuální, resp. nevztahovaly se k situaci v Arménii v době rozhodování žalovaného. Dále žalobce zdůrazňuje, že i jeho otec byl ázerbajdžánské národnosti, v důsledku čehož byl vystaven psychickému tlaku, neboť se netajil svou náklonností k Ázerbajdžánu, přičemž Arménie mu nebyla schopna zajistit dostatečným způsobem ochranu před takovým jednáním. Žalobce navrhl provedení důkazu rodným listem jeho otce, zprávou Arménského nebo Ruského velvyslanectví v České republice o tom, zda a z jakého důvodu je v Arménii trestně stíhán, i aktuálními zprávami o situaci v Arménii a výslechem vlastní osoby, jehož účelem by měl být popis obtíží, jež měla mít jeho manželka kvůli národnostnímu původu, vysvětlení toho, proč svou vlast opustil až roce 2001, když na obtíže si měl stěžovat již v roce 1998, a zjištění, zda jsou mu známy poměry v kárných oddílech armády a jak je zacházeno s osobami, které odmítly nastoupit na vojnu. S ohledem na uvedené skutečnosti navrhl žalobce Nejvyššímu správnímu soudu, aby napadený rozsudek ve výrokové části I., jímž byla žaloba v ostatním zamítnuta, byl zrušen a věc aby byla vrácena zpět tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí. Zároveň žalobce požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve své kasační stížnosti napadá rozsudek krajského soudu v celém rozsahu z důvodu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Podle jeho názoru nelze procesně oddělit výrok o neudělení azylu od výroku o překážce vycestování, resp. tyto výroky podle jeho přesvědčení nemohou stát samostatně. Domnívá se, že tomuto závěru svědčí dikce § 28 azylového zákona a odkazuje rovněž na rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 12/2003 – 76 ze dne 16. 10. 2003, který má jeho názor podporovat. Žalovaný poukazuje na vznik právní nejistoty v otázce dalšího pobytového režimu žalobce s tím, že není zcela jasné, jaký druh pobytu mu v takovém případě náleží. Zákonodárce podle jeho názoru nepočítal s takovou variantou a žalobci nelze udělit vízum za účelem řízení o udělení azylu podle § 72 azylového zákona. S ohledem na uvedené navrhl žalovaný Nejvyššímu správnímu soudu, aby tento vydal rozsudek, kterým by napadené rozhodnutí krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že žalobce opustil Arménii, protože tam neměl práci, třikrát byl povolán do zbraně a jeho ženu vyhánějí z vlasti, neboť má ázerbajdžánské předky. V rámci pohovoru žalobce upřesnil, že v roce 1985 a 1986 sloužil v Afghánistánu. V roce 1991 začaly konflikty mezi Arménií a Ázerbajdžánem, mladí lidé si museli odsloužit tři měsíce v armádě, i on byl dvakrát donucen. Potřetí, v roce 1996, již nastoupit odmítl, neboť se obával o osud své rodiny v případě, kdyby v konfliktu padl. Šlo o povinnou vojenskou službu pro všechny, kdo absolvovali základní vojenskou službu a bylo jim méně než 40 let. Jeden z důvodů, proč žalobce odjel ze země, byly ekonomické důvody. Druhým důvodem byly potíže, jímž byla jeho rodina vystavena v důsledku ázerbajdžánské národnosti a muslimské víry jeho tchýně, u níž bydleli. Sousedé je kvůli původu manželky slovně hrubým způsobem napadali. To se týkalo většiny osob ázerbajdžánského původu. Se státními orgány nikdy potíže neměl, požádal o pomoc náměstka starosty města, ten však pomoc odmítl. Postupně psychický tlak nemohli unést a proto se rozhodli odejít ze země. To se stalo 28. 11. 2001. Pro případ návratu do vlasti se žalobce obává strádání nebo toho, že by šel do vězení. Závěrem pohovoru žalobce potvrdil, že ekonomická situace a problémy manželky byly jediným důvodem jeho žádosti o azyl. Ze správního spisu rovněž Nejvyšší správní soud zjistil, že správní orgán měl pro posouzení žádosti žalobce k dispozici a jako podklad pro své rozhodnutí použil mj. zprávy MZV USA o situaci v oblasti dodržování lidských práv v Arménii v letech 1999 až 2002 a zprávy MZV USA o svobodě vyznání v Arménii z roku 2000 až 2002.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočky v Liberci z pohledu řádně uplatněných důvodů v kasačních stížnostech obou účastníků řízení, avšak důvodnost ani jedné z kasačních stížností neshledal.

Pokud jde o důvod podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., který ve své stížnosti uplatnil žalobce, jeho naplnění je z jeho strany spatřováno v tom, že si žalovaný neopatřil dostatek podkladů pro své správní rozhodnutí. Konkrétně žalobce namítá několik pochybení žalovaného. Pokud jde o námitku, že žalovaný pochybil, jestliže u státních orgánů jeho země původu nezjišťoval, zda je trestně stíhán a z jakého důvodu, zjistil Nejvyšší správní soud, že žalobce ve správním řízení takovou skutečnost ani netvrdil, resp. neuváděl ji jako jeden z důvodů své žádosti o azyl. Žalovaný tedy neměl důvod takový dotaz činit. Se žalovaným lze souhlasit, že k podobnému zjišťování údajů žadatelů o azyl v zemi původu je třeba přistupovat s nejvyšší mírou obezřetnosti, a proto není-li třeba k posouzení důvodnosti žádosti o azyl takového kontaktu, jako tomu bylo v projednávaném případě, pak je i s ohledem na práva a zájmy žadatele o azyl třeba se takovému zjišťování vyhnout, resp. potřebné informace ověřovat jiným způsobem. Rovněž námitku neaktuálnosti podkladů pro vydání

rozhodnutí je třeba v daném případě odmítnout. Posuzuje-li totiž správní orgán důvodnost obav z pronásledování žadatele o azyl z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) azylového zákona, je třeba, aby vzal v úvahu situaci v zemi původu žadatele v době bezprostředně předcházející jeho odchodu z této země, nikoli primárně v době rozhodování správního orgánu, která je tomuto okamžiku více či méně vzdálena. V daném případě žalobce opustil Arménii na sklonku roku 2001 a žalovaný vycházel při posuzování důvodnosti jeho žádosti o azyl primárně ze zpráv o situaci v Arménii vztahujícím se k období roku 2001. Měl-li by žalovaný vycházet ze zpráv, které mapují situaci v Arménii v pozdějších obdobích, jak se domnívá žalobce, pak by se tyto zprávy nevztahovaly k období, v němž byl žalobce, resp. jeho rodina, jak tvrdí, vystaven závadnému jednání soukromých osob a jeho obavy z pronásledování by bylo možno verifikovat jen nepřímo. Pokud jde o tu část kasační stížnosti, v níž žalobce namítá nezohlednění skutečnosti, že i jeho otec byl ázerbajdžánské národnosti, v důsledku čehož měl být vystaven diskriminaci, pak k těmto skutečnostem nemohl soud přihlédnout, neboť byly uplatněny poprvé až v kasační stížnosti, tedy poté, co bylo vydáno napadené rozhodnutí; k takovým tvrzením nesmí Nejvyšší správní soud přihlížet (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

Návrhy na provedení dokazování, které žalobce uvedl ve své kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud odmítl. Pokud jde o důkaz aktuálními zprávami o situaci v zemi původu a rodným listem, učinil tak s odkazem na meritorní posouzení námitek žalobce, jež je shora uvedeno. Důkaz výpovědí žalobce pak Nejvyšší správní soud nepovažoval za nezbytný. Účelem soudního přezkumu rozhodnutí správních orgánů je totiž kontrola rozhodovací činnosti veřejné správy, v rámci níž se vychází ze skutkového stavu, který tu byl v době vydání napadeného rozhodnutí a který byl primárně zjištěn správním orgánem. Soud provádí vlastní dokazování, je-li třeba ověřit některé ve správním řízení zjištěné skutečnosti nebo je-li jej třeba doplnit v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí o věci samé. Jakýkoliv jiný postup by znamenal nepřípustné nahrazování zjištění skutkového stavu správním orgánem. Z § 131 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „o. s. ř.“), který se použije i ve správním soudnictví, vyplývá podpůrný charakter důkazního prostředku formou účastnické výpovědi, kterou lze použít pouze tehdy, jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak. To znamená, že důkaz účastnickou výpovědí má pouze subsidiární povahu, neboť je možné (nikoliv však nezbytné) jej provést tam, kde jiné důkazní prostředky k prokázání rozhodné skutečnosti nevedly nebo vést nemohou. Tato zásada ostatně odpovídá zkušenostem, že vlastní výpověď účastníka řízení, který je na své věci nejvíce zainteresován, může postrádat přinejmenším částečně objektivnosti, a proto je k důkazu účastnickou výpovědí potřeba přistupovat s co nejvyšší mírou obezřetnosti. Vzhledem k těmto skutečnostem a k tomu, že žalobcem specifikované skutečnosti, které navrhoval prokázat formou důkazu prostřednictvím účastnické výpovědi, měly sloužit na podporu jeho tvrzení, která buď uvedl v řízení před žalovaným, která jsou tak seznatelná ze správního spisu a ze kterých tedy soud vycházel, nebo na podporu tvrzení, které ve správním řízení uplatněny vůbec nebyly (a Nejvyšší správní soud by k nim s odkazem na § 109 odst. 4 s. ř. s. přihlédnout nemohl), rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 77 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s., že tento důkaz nebude proveden.

Nejvyšší správní soud tedy neshledal naplnění žalobcem tvrzeného důvodu kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., a proto jeho kasační stížnost zamítl.

Pokud jde o kasační stížnost žalovaného, ten v ní namítá výhradně to, že soud nemůže přijmout rozhodnutí, kterým na straně jedné zamítne žalobu proti výroku o neudělení azylu a na straně druhé zruší rozhodnutí o neexistenci překážek vycestování podle § 91 azylového

zákona. Abstrahujíce od konkrétností tohoto případu a od důvodnosti takového postupu v daném případě dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že žádné ustanovení českého právního řádu soudu nebrání, aby k žalobě směřující proti rozhodnutí žalovaného obsahujícímu samostatné výroky o neudělení azylu a o neexistenci překážek vycestování přijal rozhodnutí, kterým zamítne žalobu směřující proti výroku o neudělení azylu a kterým naopak zruší rozhodnutí v rozsahu výroku o neexistenci překážek vycestování. Ustanovení § 28 azylového zákona, na které žalobce odkazuje, neobsahuje nic, co by tento závěr zpochybňovalo. Z dikce cit. ustanovení lze naopak dovodit, že výrok o neexistenci překážky vycestování by bylo třeba zrušit v případě, byl-li by zrušen výrok o neudělení azylu, neboť platí, že v takovém případě je výrok o neexistenci překážek vycestování závislý na existenci výroku o neudělení azylu. Opačně však tento závěr neplatí. Právní názor obsažený v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Azs 12/2003 - 76 ze dne 16. 10. 2003, jehož se žalovaný dovolává, v dané věci není relevantní, neboť v uvedeném rozhodnutí se soud zabýval možnostmi svého postupu v situaci, kdy rozhoduje o kasační stížnosti směřující proti rozhodnutí krajského soudu, jímž byla žaloba zamítnuta. V dané věci šlo však o rozhodování krajského soudu o žalobě proti správnímu rozhodnutí, které obsahovalo dva samostatné výroky; jak Nejvyšší správní soud výše dovodil, výrok o neexistenci překážek podle § 91 azylového zákona bylo možno samostatně zrušit, aniž by tím byl dotčen další právní osud výroku o neudělení azylu podle § 12, § 13 a § 14 cit. zákona. Obdobně ostatně Nejvyšší správní soud judikoval již ve věci 3 Azs 272/2004 rozsudku ze dne 25. 5. 2005. Oprávněnost takového řešení nemůže být dotčena ani pochybnostmi žalovaného ohledně typu pobytu cizince v České republice po rozhodnutí. Předně má Nejvyšší správní soud za to, že přípustnost nebo nepřípustnost takového rozhodnutí v azylové věci nelze dovozovat pomocí argumentů, které se týkají právního režimu pobytu cizince v České republice podle cizineckého zákona, resp. podle zákonů k němu speciálních. Dále je Nejvyšší správní soud toho názoru, že rozhoduje-li se o překážce vycestování v řízení o udělení azylu (řízení vedeném podle speciálních pravidel obsažených v azylovém zákoně), pak účastník takového řízení je vždy žadatelem o udělení azylu ve smyslu § 2 odst. 3 a § 72 odst. 1 cit. zákona, kterému má policie podle posléze uvedeného ustanovení udělit vízum za účelem řízení o udělení azylu, a to i když v řízení již bylo rozhodnuto o neudělení azylu a zbývá rozhodnout „toliko“ o existenci překážek vycestování.

Nejvyšší správní soud s poukazem na výše uvedené nezjistil naplnění důvodů kasační stížnosti žalovaného, a proto i tuto kasační stížnost dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Vzhledem k dikci § 78b odst. 1 azylového zákona, podle něhož se cizinci, který předloží doklad o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku, udělí na žádost vízum za účelem strpění pobytu, nerozhodoval Nejvyšší správní soud samostatně o žádosti o přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti žalobce.

Žádný z účastníků řízení (stěžovatelů) neměl v řízení o kasační stížnosti úspěch, žádnému tedy ze zákona nenáleží právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 1. září 2005

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu